

Joan Baptista Blazy, difusor i traductor de Verdaguer*

Núria Camps Casals
(Universitat de Vic)

Consideracions prèvies. Breu esbós biobibliogràfic

Joan Baptista Blazy (Catllà de Conflent, 1878 - Baixàs, 1933) és, fins ara, un gran desconegut sobre el qual podem aportar nova informació. Blazy, un prevere rossellonès, dedicà la seva vida a la difusió de Verdaguer, Mistral —amb qui també mantingué correspondència—, Costa i Llobera o Llull, entre d'altres. Seguidor de les idees de Carsalade du Pont —bisbe d'Elna-Perpinyà—, catalanista i admirador de Verdaguer,¹ predicà en català a la catedral de Perpinyà. Col·laborà àmpliament en el *Diccionari Català-Valencià-Balear* (d'ara endavant, DCVB), d'Alcover-Moll, amb una aportació notable de cèdules i, a part, participà amb una comunicació en el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906). És remarcable la quantitat d'obres de Verdaguer que girà al francès: *Flors de Maria, Idil·lis i cants místics, Al cel, Canigó i L'Atlàntida*; totes publicades en revistes de París i d'Arràs entre 1905 i 1908.

L'Atlàntida, després del triomf el 1877 als Jocs Florals de Barcelona, esdevingué un orgull nacional i això comportà la traducció del poema a diverses llengües europees i el reconeixement de la crítica dins i fora de Catalunya. Amb les traduccions franceses, Verdaguer es guanyà el major reconeixement internacional. En resum, la recep-

* El treball s'inscriu en les investigacions del projecte de recerca FFI2008-04830/FILO finançat pel Ministerio de Ciencia e Innovación, que es duen a terme dins el Grup de Recerca Consolidat (2009 SGR 736) «Textos literaris contemporanis: estudi, edició i traducció» de la Universitat de Vic.

1. CORTADE, E. *Juli Carsalade du Pont, bisbe de Perpinyà i defensor de Catalunya*. Barcelona: Curial, 1994. (La mata de jonc).

ció de l'obra de Verdaguer a França i, en concret, a la Catalunya del Nord —encara que estudiada fragmentàriament— és una de les més destacades dins la projecció internacional del poeta. Per això, cal donar més llum a la personalitat de Blazy, un dels traductors verdaguerians al francès més desconeguts, per bé que un dels més actius.

La identificació de Blazy ha estat sovint controvertida, ja que a les portades de les seves traduccions figura com a P. Blazy —segons la família Blazy, probablement, Pare Blazy—. Únicament n'havien parlat Pere Verdaguer (*Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*),² Miquela Valls (Universitat de Perpinyà) —que retraduí *Canigó*³ al francès i que comparà les traduccions de Tolrà de Bordas i de Blazy— i Ramon Gual, editor de *Terra Nostra* i estudis de Verdaguer —que edità la traducció de Miquela Valls i que presentà un estudi complementari a *Canigó*—. ⁴ A part, Pep Vila cita Blazy —com a J. B. Blazy—⁵ en dos articles als *Anuaris Verdaguer* de 1995-1996 i de 2002.⁶

Fins ara, se sabia ben poc sobre la vida i l'obra d'aquest nord-català que nasqué a Catllà de Conflent —a uns tres quilòmetres de Prada— el set d'agost de 1878. Era fill de Louis Blazy, agricultor de Censà, i Marie Blazy (Mary) i germà de Pierre i Marie Louise

2. *Diccionari d'història eclesiàstica de Catalunya*. Barcelona: Claret i Generalitat de Catalunya, 1998-2001.

3. VERDAGUER, J. *Canigó*. M. Valls, tr. Prada de Conflent: Terra Nostra i ICRECS, 2004. (Biblioteca de Catalunya Nord, 3).

4. VERDAGUER, J. *Canigó, Llegendes pirenaica del temps de la reconquesta*. R. Gual i J. Maluquer, ed. Prada de Conflent: Terra Nostra; ICRECS, 2004.

5. És especialment rellevant l'article: VILA, P. «Roser de tot l'any de Jacint Verdaguer. Una traducció inèdita de Justí Pepratx». *Anuari Verdaguer 1995-1996*, p. 225-248.

6. A part, segons apunten Manuel Llanas i Ramon Pinyol a «Les traduccions no castellanes de l'obra de Verdaguer, Oller i Guimerà fins a 1939» (*A: Colloqui europeu d'estudis catalans*, a cura d'Eliseu Trenc i Montserrat Roser. [Montpellier]: Université Montpellier III, [2004], p. 69-94), Blazy: «Era vicari de Ribesaltes (Rosselló), segons reporta Jean Rousseil, "Jacinto Verdaguer"» (*Extret de la Revue de Lille*, 1910. Arras-París: Sueur-Charruey, Libraire-Éditeur, 1-11). Aquest treball de Rousseil, de to hagiogràfic, conclou amb un repàs sumari de les traduccions franceses de Verdaguer. De les de Blazy, un «jeune abbé», diu que són fidels i meritòries, i que han estat lloades per personalitats intel·lectuals diferents, com ara Maurice Barrès o Mistral.

Blazy. Exercí la seva tasca pastoral al departament francès dels Pirineus Orientals en una època convulsa. Acabava de finalitzar el Segon Imperi de Napoleó III, que havia dut França a la guerra, i els posteriors canvis de govern feren que la situació fos inestable durant anys. La Tercera República no es proclamà oficialment fins al gener de 1875. La situació de l'Església francesa tampoc era senzilla; el 1902 —coincidint amb l'any d'ordenació sacerdotal de Blazy— el Partit Radical aconseguí el poder i la laïcització de l'Estat s'accelerà. El 1905, l'Assemblea Nacional sotmeté a votació la Llei de separació de l'Església i de l'Estat que féu que França es laïcitzés, que es nacionalitzessin i s'inventariessin els béns eclesiàstics i que es relegués la religió a l'àmbit privat.⁷

Anys més tard, la vida de Blazy també es veié marcada per la Primera Guerra Mundial. En aquest sentit, és especialment rellevant l'obituari aparegut al setmanari del bisbat d'Elna-Perpinyà, *Semaine Religieuse*, el 3 de juny de 1933. És en aquest article on trobem la primera referència documental sobre l'autoria de les traduccions. Tal com s'indica en aquest obituari, Blazy «es lliurà a la labor ardent i fecunda del seu vicariat a Rivesaltes quan sobrevingué la guerra mundial». Fou mobilitzat, com molts d'altres capellans joves de la diòcesi, i sembla que exercí de capellà castrense a la batalla del Marne, al capdavant de la qual hi havia el mariscal Joseph Joffre, un altre nord-català il·lustre.⁸ Contragué febre tifoide pel contacte amb soldats malalts i —després de rebutjar l'evacuació, quan encara no estava completament recuperat— l'octubre de 1915 anà al front de Flandes i, posteriorment, al de Bèlgica (Canal de l'Yperlée). Després de la guerra s'ocupà, simultàniament, de les parròquies de

7. Pel que fa a la situació de l'Església al Rosselló durant aquesta època, vegeu CARBONNEILL, A. «De quelques aspects de la loi de séparation de l'Église et de l'État dans le Département des Pyrénées Orientales». A: *À travers l'histoire du Roussillon*. Vol. CVIII. Perpinyà: Société agricole, scientifique et littéraire des Pyrénées-Orientales, 2001, p. 273-312, i ASSEMBLÉE NATIONALE. *Séparation de l'église et de l'état: chronologie*. [En línia] Disponible a: <http://www.assemblee-nationale.fr/histoire/eglise-etat/chronologie.asp> (data de consulta: agost de 2007).

8. Segons indicà la família durant una entrevista l'estiu de 2007, Blazy celebrà l'armistici entre Alemanya i els Aliats, signat l'11 de novembre a Rethondes, pujant amb la seva germana Marie Louise a tocar les campanes de Sant Martí del Canigó per comunicar-ho als seus conciutadans.

Cornellà de Conflent i de Fillols, on, segons l'autor de l'article esmentat, es guanyà «par son affectueuse bonhomie ses populations parfois difficiles de mineurs». La seva última parròquia fou Baixàs, a la qual, com indica la mateixa font, no es pogué dedicar totalment per problemes de salut, malgrat que «se donna [...] corps et âme». A més, creà un grup de joves escoltes —els Enfants de Marie—,⁹ i vetllà per difondre la devoció envers Nostra Senyora de Lourdes. Cal tenir present que escrigué un destacat llibre sobre Bernadeta Soubirous. De fet, com explica l'obituari, la mort de Blazy coincidí amb «le triomphe de l'humble voyante de Massabielle dont il avait raconté si magnifiquement les gestes et les vertus».¹⁰

Pel que fa a la ideologia del nostre traductor, és innegable que el regionalisme és un element destacable del seu corrent de pensament. En vida de Blazy es defensaven les particularitats rosselloneses, en especial la llengua i les arrels catalanes. En resum, s'estava en plena Renaixença nord-catalana¹¹ i, com veurem més endavant, Blazy n'era un dels principals assagistes. El fet és que el clergat fou un dels pilars del regionalisme al Rosselló gràcies a les composicions literàries en català de caire regionalista. Tot i això, com afirma Joan Torrent i Fàbregas,¹² el que realment desencadenà el renaixement català rossellonès fou el *Canigó* de Verdaguer. En el mateix article,

9. Segons Cortade (veg. nota 1), entre 1910 i 1911 es realitzà una enquesta sobre la situació religiosa del bisbat d'Elna-Perpinyà i hi apareixia l'«obra de caritat» dels Infants de Maria a la qual pertanyia Blazy, segons l'encapçalament d'una de les cartes que féu arribar a Alcover.

10. Bernadeta Soubirous fou canonitzada el 8 de desembre de 1933, encara que la notícia fou coneguda amb uns mesos d'antelació.

11. Vegeu l'article d'Émile Leguiel de la *Revue Catalane* del 15 de juny de 1911 (núm. 54, p. 161-168). «Le Roussillon est depuis quinze ans le théâtre d'une Renaissance catalane; nos poètes les plus inspirés emploient volontiers la langue de leurs aïeux et leurs chants [...] en outre, la Société d'Études Catalanes recrute toujours de nouveaux adhérents, son influence est subie par certains qui lui furent d'abord hostiles et, ce qui vaut mieux encore, elle est ressentie par les jeunes qui sont l'avenir, par le peuple qui est le nombre, qui fera le succès ou l'échec de la tentative». Per a un estudi en profunditat sobre Leguiel, vegeu: PRAT, E.; VILA, P. «Émile Leguiel, crític de Verdaguer (*L'Atlàntida* i *Canigó*)». *Anuari Verdaguer* 2002, p. 225-238.

12. TORRENT I FÀBREGAS, J. «Canigó i el desvetllament de la consciència catalana al Rosselló». *Anuari Verdaguer* 1992, p. 191-203.

Fàbregas explica que després de la mort de Verdaguer i Pepratx, els impulsors de la Renaixença al Rosselló, aquesta no s'aturà, sinó que Carsalade, admirador i amic de Verdaguer, agafà el relleu amb la restauració de Sant Martí del Canigó, que esdevingué símbol de «la restauració de l'esperit català al Rosselló damunt tres columnes — mossèn Cinto, Pepratx i monsenyor Carsalade —».

Durant la vida eclesiàstica de Blazy —quasi contemporània al bisbat de Carsalade (1899-1932)— només en dos terços de les paròquies es pregava en català, però amb l'impuls de Carsalade —tot i que aquest no tenia arrels catalanes— la Renaixença catalana al Rosselló es féu realitat.

En aquest sentit, és especialment eloqüent l'article de Xavier de la Torre «Avant la Renaissance catalane en Roussillon» aparegut a la *Revue Catalane* del 15 de juliol de 1912,¹³ on se'ns recorda que els clergues foren els principals mantenidors de la tradició literària i se'ns explica com canvià la situació de la llengua catalana a l'Església amb l'adveniment de la Tercera República francesa. Recorda, també, que el bisbe Carsalade —a la Catalunya del Nord— i el bisbe de Càors —al Midi, on es parlava occità— optaren per donar suport als «dialectes provinciaux» a través de la doctrina religiosa i això féu que molts clergues nord-catalans —entre ells Blazy— esdevinguessin catalanistes.

Blazy morí el 30 de maig de 1933, víctima d'un atac de cor, després de celebrar missa. No obstant això, la data de la mort que consta en els articles de *Semaine Religieuse* no concorda amb la data de la làpida de Catllà de Conflent (29 de maig de 1933).

La importància de J. B. Blazy i les traduccions franceses de Verdaguer

A) Consideracions generals sobre les traduccions

Verdaguer fou un dels grans eixos sobre els quals el català es projectà internacionalment i Blazy, un dels intermediaris que traslladà

13. Núm. 67, p. 211.

en prosa a la llengua francesa cinc obres del Poeta de Catalunya, després de la mort d'aquest: *Al Cel*, *Flors de Maria*, *Idyllis i cants místics*, *Canigó* i *L'Atlàntida*. Les tres primeres obres es publicaren a *Science Catholique* i les restants a la *Revue de Lille*; ambdues revistes foren publicades pel mateix editor, Sueur-Charruey d'Arràs-París:¹⁴ *Flors de Marie*. Arràs-París: Sueur-Charruey, 1905 (Extret de *Science Catholique*, 05/1905); *Idylles et chants mystiques*. Arràs-París: Sueur-Charruey, 1906 (Extret de *Science Catholique*, 02-03/1906); *Au Ciel*. Arràs-París: Sueur-Charruey, 1906 (Extret de *Science Catholique*, 12/1905); *Le Canigou*. Arràs-París: Sueur-Charruey, 1908 (Extret de la *Revue de Lille*, 1908); *L'Atlantide*. Arràs-París: Sueur-Charruey, 1909 (Extret de la *Revue de Lille*, 1908).

Era la primera vegada que es traduïen al francès *Flors de Marie*, *Idylles et chants mystiques* i *Au Ciel*, però cal tenir present que tant *Le Canigou* com *L'Atlantide* ja estaven traduïdes al francès quan Blazy les girà. En vida de Verdaguer, el *Canigó* l'havia traslladat Josep Tolrà de Bordas en prosa el 1889¹⁵ i *L'Atlàntida* ja havia esta traduïda, en prosa, per Albert Savine entre 1881 i 1882 i, en vers, per Justí Pepratx el 1884. A més, cal tenir en compte que, a diferència d'aquests traductors, Blazy —que se'n tingui constància— mai tingué contacte directe ni epistolar amb Verdaguer. Pel que fa a la relació de Blazy amb aquests traductors, és possible que conegués, encara que potser no personalment, Tolrà de Bordas al Seminari de Prada, on el primer estudiava per ser sacerdot, i el segon —segons Torrent i Fàbregas— feia classes al Seminari menor.¹⁶ És probable que fos en aquest lloc i en aquest moment que Blazy entrés en contacte per primera vegada amb la figura i l'obra de Verdaguer. Cal recordar que Blazy fou ordenat sacerdot el 1902 i que Tolrà de Bordas morí el 1890;¹⁷ per tant, desconeixem si coincidiren en algun moment.

14. Per conèixer el repertori de traduccions no castellanes de Verdaguer, com a mínim fins a 1939, és d'interès LLANAS, M.; PINYOL, R. «Les traduccions no castellanes de l'obra de Verdaguer, Oller i Guimerà fins a 1939», p. 69-94.

15. TOLRÀ DE BORDAS, J. *Le Canigou*. París: Savine, 1889.

16. TORRENT I FÀBREGAS, J. «Projecció de *L'Atlàntida* més enllà dels Països Catalans». *Anuari Verdaguer 1992*. Vic: Eumo i Ajuntament de Barcelona, 1993, p. 205-219.

17. FARRÉS, P.; PINYOL I TORRENTS, R. «L'«*Essai sur L'Atlantide*» de Jo-

B) *Anàlisi descriptiva de les traduccions de Joan Baptista Blazy*

La Imprimerie Sueur-Charruey d'Arràs-París, amb seu a la Rue de Vaugirard, 41 de París i a la Rue des Balances, 10 d'Arràs, publicà i imprimí les següents traduccions al francès de Blazy: *Fleurs de Marie, Au Ciel* i *Idylles et Chants Mystiques* —que aparegueren a *Science Catholique* el maig de 1905, el desembre de 1905 i el febrer i el març de 1906, respectivament, i, posteriorment, se'n féu una separata—. Anys més tard, el llibreter i editor Sueur-Charruey d'Arràs li publicà les traduccions de *Le Canigou*, el 1908, i de *L'Atlantide*, el 1909, ambdues a la *Revue de Lille*. Més endavant també se'n féu una separata.

Pel que fa al marc de publicació de les traduccions, cal fer esment de *Science Catholique* i de la *Revue de Lille*. *Science Catholique* portava el subtítol *Revue des Sciences Sacrées et Profanes* o *Revue des Questions Sacrées et Profanes*. Era quinzenal i la publicava Sueur-Charruey. El número solt costava un franc, l'abonament anual dotze —a França i a Bèlgica— i l'abonament per Union Postale, tretze. La revista la fundà «l'abbé J.-B. Jaugey» i la continuà un comitè de direcció. El secretari de redacció era «M. l'abbé Biguet, directeur au Séminaire Saint-Thomas, à Arras», tot i que calia enviar directament les comunicacions a l'editor, Sueur-Charruey. Es publicà entre 1860 i 1906, quan l'absorbí *Le Prêtre. Journal des études ecclésiastiques*. Devia ser per aquest motiu, doncs, que Blazy publicà *L'Atlantide* i *Le Canigou* a la *Revue de Lille*. Cal tenir present que *Science Catholique* i la *Revue de Lille* coexistiren temporalment.

Si ens centrem en la *Revue de Lille*, cal dir que, inicialment, era una revista de temàtica general —centrà la seva activitat en «vulgariser, à donner des conclusions, à intéresser en intruisant»— dirigida per una societat de professors de les facultats catòliques de Lilla i que, posteriorment, continuà sota la direcció del «M. le chanoine C. Lecigne», degà de la Faculté Catholique des Lettres de Lille. Sortia a la venda el dia 25 de cada mes en fascicles en octau de 96

sep Tolrà de Bordas, i altres crítiques coetànies». *Anuari Verdaguer* 1989, p. 45-223.

pàgines. En el moment de la publicació de la separata de *Le Canigou* i de *L'Atlantide*, l'abonament anual valia dotze francs.

A continuació es presenta una descripció succinta de les característiques bàsiques de les traduccions.¹⁸

Flors de Maria — *Fleurs de Marie*: És un llibret de quaranta-set pàgines que conté la traducció en prosa de *Flors de Maria*. La traducció de Blazy va precedida d'una dedicatòria a la seva mare. A la pàgina 5 — on es presenta el text traduït — trobem una nota del traductor on parla de l'èxit de l'obra i de les indulgències que reben, per part del bisbe de Barcelona, els qui la llegeixen en aquella ciutat. Blazy, per legitimar i presentar Verdaguer davant el públic lector, es val de l'amistat entre el poeta català i Frederic Mistral. A més, esmenta les traduccions a d'altres llengües — anglès, rus, italià i alemany.

Al Cel — *Au Ciel*: És un document de trenta-sis pàgines que conté la traducció en prosa d'*Al Cel*. La traducció va precedida d'una dedicatòria de Blazy a Agustí Vassal,¹⁹ que descriu com a amic del Dant Modern, epítet que Blazy atribueix a Verdaguer. El nostre traductor explica que Vassal fou l'inspirador de les *Eucarístiques* de Verdaguer i li ret un «humble hommage». Blazy inclou també una nota després de la dedicatòria de Verdaguer «... A CEUX QUI SOUFFRENT». En aquesta nota (p. 7), Blazy reproduceix una citació de Tolrà de Bordas de la qual no dóna cap referència bibliogràfica i on aquest elogia la producció de Verdaguer. Blazy conclou que Verdaguer és comparable a Dant i a Milton.

Idyllis i cants místics — *Idylles et chants mystiques*: És un volum de seixanta-tres pàgines que conté la traducció en prosa d'*Idyllis i cants místics*. Pel que fa a l'aparat traductològic, la traducció va precedida d'una dedicatòria de Blazy al «Chanoine Fillol»²⁰ de «N. D. de Paris». El traductor no hi adjunta cap nota. Pel que fa al pròleg,

18. VERDAGUER, J. *Au Ciel*. Arràs-París: Sueur-Charruey, 1906; VERDAGUER, J. *Fleurs de Marie*. Arràs-París: Sueur-Charruey, 1905; VERDAGUER, J. *Idylles et chants mystiques*. Arràs-París: Sueur-Charruey, 1906; VERDAGUER, J. *Le Canigou*. Arràs-París: Sueur-Charruey, 1908; VERDAGUER, J. *L'Atlantide*. Arràs-París: Sueur-Charruey, 1909.

19. Amic, traductor i editor de Verdaguer. Girà al francès les *Eucarístiques* de Verdaguer.

20. No podem fixar la relació que existia entre ell i el nostre traductor.

si comparem l'original català considerat definitiu — Verdaguer en publicà quatre edicions durant la seva vida, la que es considera definitiva és de 1885— i la traducció francesa de Blazy, no coincideixen. Per tant, podem concloure que Blazy utilitzà una edició anterior.

Canigó — *Le Canigou*: Es tracta d'un llibre de noranta-dues pàgines amb la traducció en prosa de *Canigó*. En la versió de Blazy, apareix, just al començament, la famosa carta de Menéndez Pelayo on aquest elogia el *Canigó* i que ja havia estat reproduïda en diversos llocs. A continuació, l'editor afegeix una nota sobre les altres traduccions de Blazy que es poden adquirir a la llibreria Sueur-Charruey: «Deux autres œuvres de Jacinto Verdaguer ont été publiées dans la Science Catholique, les Fleurs de Marie (mai 1905), Au ciel, dédiée à ceux qui souffrent (octobre 1905). Nos lecteurs peuvent se procurer ces numéros à notre librairie». Blazy no hi afegeix cap nota d'aclariment, però cal recordar, com ja veurem més endavant, que justificà davant de Mistral, en una carta del 27 d'octubre de 1908, la necessitat de la seva traducció i reportà que la traducció de Tolrà de Bordas s'acabava d'exhaurir.

L'Atlàntida — *L'Atlantide*: És un llibre de setanta-sis pàgines amb la traducció en prosa de *L'Atlàntida*. Blazy manté el pròleg complet així com la carta de Mistral on aquest explica les seves impressions després de la lectura de *L'Atlàntida*. Blazy no tradueix el fragment del pròleg «Al despedir-me, fa poc temps, del mar, bressol de mes darreres il·lusions [...] hi afegesc, com episodi, lo cor d'illes mediterrànies», si comparem la traducció amb l'edició crítica de Pere Farrés.²¹

A més, després del «Préface», Blazy reuneix en una pàgina els extractes de presentació que precedeixen cada cant en el que ell anomena «Sommaire de l'épopée» (p. 8-10). Després del «Sommaire», trobem la introducció, acompanyada d'una nota al peu: «(1) A M. P. Blazy, traducteur des œuvres verdaguériennes parues dans la *Science Catholique* et la *Revue de Lille*: “Je connaissais Jacinto Verdaguer, mais je l'aime mieux depuis que j'ai lu vos belles traductions...”. R. BAZIN, de l'*Académie française*». Se sap, gràcies a la cor-

21. VERDAGUER, J. *L'Atlàntida*. A cura de Pere Farrés. Vic: Eumo i Societat Verdaguer, 2002.

respondència amb Mistral, que Blazy envià les seves traduccions de Verdaguer a l'Académie française. És el document 270,5 —una carta del 21 d'octubre de 1906— que es descriurà més endavant. Blazy demanava a Mistral una recomanació per al secretari de l'Académie française, a qui volia enviar les seves traduccions abans de la sessió de novembre de 1906. La resposta de R. Bazin es troba en una targeta —del 8 de novembre de 1906/8 (?)— en possessió de la néta de Pierre Blazy, germà de J. B. Blazy.

A part de la traducció, Blazy afegeix una petita nota de presentació sobre la seva persona i les seves traduccions i adjunta dues notes d'aclariment. L'una a la pàgina 4, al «Préface», on fa una ressenya sobre Nieremberg, l'escriptor religiós del segle XVI/XVII que fou la font d'algun passatge de *L'Atlàntida*. A la pàgina 17, en el Cant primer (*L'incendie des Pyrénées*), inclou una nota on copia un fragment de Plató que relata la història de l'Atlàntida en traducció francesa de Cousin.

Contactes entre Blazy i d'altres exponents literaris de l'època

A) *Joan Baptista Blazy i Antoni Maria Alcover (El Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana i el DCVB)*

La primera pista sobre la connexió entre Alcover i Blazy fou la presència d'una comunicació de Blazy —«Consolidació del català al Rosselló, Vallespir y Conflent»— a les actes del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana.²² Com és ben sabut, mossèn

22. Miquela Valls presentà a l'UCE de 2006 una comunicació sobre Josep [sic] Blazy, Juli Delpont i Esteve Casaponce. En el programa d'aquesta edició s'especificava el següent: «[...] El 1906, l'organització del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana accelerà la creació a Perpinyà de la Société d'Études Catalanes. El seu programa era de fomentar la represa literària del català, i la seua primera acció fou de trobar representants rossellonesos per a les diferents àrees del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Mossèn Blazy (1878 - 1933), que estava traduint el *Canigó*, Juli Delpont (1865 - 1924), autor d'antologies, i el contista mossèn Esteve Casaponce (1850 - 1932) foren tres d'aqueixes veus catalanistes del nord. [...]». VALLS, M. *Josep [sic] Blazy, Juli Delpont i Esteve Casaponce*. Prada: UCE, 2006. Entre els llibres de J. B. Blazy que conserva Marie Jeanne Blazy a Ribesaltes, hi ha un exemplar de les actes del

Alcover realitzà excursions filològiques que, entre d'altres llocs, el portaren a visitar la Catalunya del Nord, on conegué molts dels catalanistes rossellonesos. El resultat d'aquests viatges fou la xarxa de col·laboradors per al DCVB, entre els quals figurava Blazy. Pot ser que el nord-català entrés en contacte amb Alcover a través de mossèn Caseponce, de qui sabem que Blazy fou vicari.²³ Ja en el *Dietari de l'excursió filològica de 1906*²⁴ d'Alcover, s'explica que aquest fou rebut el dia tres d'agost de 1906 a Perpinyà per «M. Jules Delpont, M. Caseponce, M. le Dr. Schædel et M. le Dr. Fritz Holle, professeur au lycée de Berlin».²⁵

En el congrés, Blazy parlà de la recuperació del català a banda i banda de la frontera, a França i a Espanya. Explicà que s'acabava de constituir a Perpinyà la Societat d'Estudis Catalans i que la voluntat dels rossellonesos que hi treballaven era fer realitat a l'altra banda del Pirineu les paraules de Verdaguer: «La llengua catalana, si ha de morir un dia, no morirà sinó ab lo món». Afirmava que el bisbe de Perpinyà, Carsalade, havia estat l'artífex de la represa del català a l'altra banda dels Pirineus, ja que propugnava que la llengua en la qual havien de predicar els preveres havia de ser la llengua que la gent parlava en família; en el cas del Rosselló era el català. Creia que els diaris facilitaven la pervivència del català a Catalunya i que, precisament, la falta de diaris en català al Rosselló era el que la impedia. Per això, centrà la seva intervenció en la reclamació d'un diari català per al Rosselló.

Com ja he dit, Blazy participà activament en el DCVB.²⁶ Segons la doctora Carme Morell, de l'Arxiu Alcover-Moll-Villangómez de Mallorca, «Juan Blazy» consta a la llista de col·laboradors amb el número 271 i Alcover hi afegeix «rector de Cornellà del

congrés: *Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana: Barcelona, octubre de 1906*. [Barcelona]: Estampa d'En Joaquim Horta, 1908.

23. Vegeu el *Bolletí del diccionari de la llengua catalana*: BDLC. M. P. Pe-
rea, cur. 2a ed. Palma de Mallorca: Conselleria d'Educació i Cultura. Govern
de les Illes Balears, 2004.

24. ALCOVER, A. M. *Diari de viatges. Dietari de l'excursió filològica*. Palma
de Mallorca: Moll, 1988. (Biblioteca bàsica de Mallorca, 18). Cal tenir en
compte que l'any 2006 Proa en publicà una nova edició.

25. Vegeu també la *Revue Catalane*, número 5 (15 maig de 1907), p. 144.

26. Apareix mencionat a la introducció que féu Moll per al DCVB.

Conflent, Pirineus Orientals». En aquest mateix arxiu, a més d'unes quatre mil cèdules que Blazy envià a Alcover, hi ha una carta²⁷ i una targeta²⁸ que Blazy féu arribar a mossèn Alcover. A part, Blazy apareix en nombroses ocasions en el *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*²⁹ quan es fa referència a vocabulari rossellonès, a la seva participació al Primer Congrés de la Llengua Catalana i per donar compte d'un premi literari que havia guanyat, entre d'altres.

La targeta, que inclou una petita carta, possiblement fou escrita entre els mesos de desembre de 1920 i gener de 1921. Hi figura l'epígraf «Abbé Jean Blazy / Curé / N. D. de Corneilla-de-Conflent / Pyrénées-Orientales». En aquesta targeta Blazy recordà a mossèn Alcover que «abans de la guerra³⁰ era col·laborador del Diccionari Català i seria a manta content poguer continuar la mateixa col·laboració per lo qu'es del Conflent ont està rector de la parroquia de Corneilla-del-Conflent». A part, Blazy mostrà el seu interès per saber si ha sortit «alguna coseta nova» respecte a Ramon Llull, ja que sembla que en redactava una biografia en francès. El traductor féu saber a Alcover que ja tenia el llibre de mossèn Llorenç Riber.³¹ Su-

27. Fons Alcover-Moll-Villangómez, 47/390.

28. Fons Alcover-Moll-Villangómez, 47/389.

29. Vegeu BDLC III, agost-setembre de 1906, 117. N. 6; BDLC III, octubre-novembre de 1906, 134. N. 7; BDLC III, octubre-novembre de 1906, 186. N. 7; BDLC III, octubre-novembre de 1906, 235. N. 7; BDLC VI, gener de 1910, 15. N. 1; BDLC VII, maig, juny i juliol de 1912, 90. N. 4; BDLC VII, maig, juny i juliol de 1912, 222. N. 9; P. XXVI del *Pertret per una bibliografia filològica de la llengua catalana. Del temps més antic fins a 31 de desembre de 1914 obra de Mn. Antoni M.ª Alcover. Apendic an el Tom VIII del Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*; BDLC IX, novembre-desembre de 1916, 179. N. 6; BDLC IX, març, abril i maig de 1917, 235. N. 8; BDLC XII, novembre-desembre de 1921, 150. N. 5; BDLC XIII, setembre-octubre de 1923, 141. N. 3; BDLC XIII, gener-abril de 1924, 255-256. N. 5 i BDLC XIV, gener-juny de 1925, 87. N. 1.

30. Per les dates, suposem que es tracta de la Primera Guerra Mundial (1914-1918).

31. Cal tenir en compte que Llorenç Riber (1881-1958), prevere mallorquí, deixeble d'Alcover i amic de Costa i Llobera, participà en el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana amb la comunicació «Missió dels escriptors en quant al manteniment de la puresa y unitat de la llengua». Per tant, és possible que Riber i Blazy coincidissin. Riber també fou estudiós de Verdaguer (RIBER, L. *Facinto Verdaguer, poeta épico*. Madrid: Ateneo, 1952). Per a més informació biobibliogràfica sobre Riber, és d'interès la tesi doctoral d'Àngels

posem que es tracta del llibre *Vida i actes del reverent mestre i benaventurat martir Ramón Llull* (sic), publicat el 1916,³² ja que *Vida abreujada del Benaventurat Ramon Llull* no es publicaria fins l'any 1921.³³

Si ens centrem en l'altra carta, que fou enviada a Alcover des de Cornellà de Conflent el 23 de març de 1922, sabem que Blazy era un col·laborador molt productiu. Blazy anuncià a Alcover la tramesa de 4.556 cèdules per al DCVB. N'esperava resposta, ja que tenia la intenció d'anar a Palma a «passar uns dos dies abans de les dos darreres setmanes de Coresma». A part, li parlà d'alguns projectes, com una «Vida de N. S. Jesucrist segons els quatre Evangelistes» escrita en «catalá rossellonés y de Conflent» per a la qual buscava impressor.³⁴

B) *Joan Baptista Blazy i Frederic Mistral, difusors de Verdaguer*

L'admiració per Verdaguer fou el que posà en contacte Blazy i Mistral. Blazy sentia fascinació pel seu «Noble Maître», com ell l'anomenava en les cartes que li dirigia. Blazy, igual com admirava Mistral, també apreciava Verdaguer; tant, que el 27 d'octubre de 1908 arribà a declarar que Mistral i Verdaguer eren el nucli de la seva existència: «Mistral et Verdaguer: c'est ma grande occupation, c'est la vie de ma vie. Vive Dieu toujours et quand même!»³⁵

Ribes de Dios: RIBES DE DIOS, À. «La recepció d'Alphonse Daudet en llengua catalana. Traduccions en volum». M. GINÉ, dir. Tesi doctoral. Lleida: Universitat de Lleida, 2003, p. 206-231.

32. RIBER, Ll. *Vida i actes del reverent mestre i benaventurat martir Ramón Llull*. Mallorca: Josep Tous, 1916.

33. RIBER, Ll. *Vida abreujada del Benaventurat Ramon Llull*. Barcelona: Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, 1921. Entre els llibres que conserva Marie Jeanne Blazy, hi ha els dos darrers volums de: LLULL, R. *Obras de Ramon Llull. Textos originales publicados e ilustrados con notas y variantes por... Ed. Jerónimo Rosselló, M. Obrador y Benmassar, M. Costa i Llobera*. [3 vol.] Palma de Mallorca: [s. n.], 1901-1903.

34. D'aquesta carta, n'és especialment remarcable l'encapçalament, segons el qual Joan Blazy és el director general de «La Garde Eucharistique: Chevaliers, Pages, Dames et Demoiselles d'Honneur du Saint-Sacrement» i, segons especifica, es tracta d'una «Oeuvre bénie et recommandée par S. S. Benoît XV et par un grand nombre de Cardinaux et d'Evêques».

35. Carta de Blazy a Mistral, enviada el 27 d'octubre de 1908 des de Ribesaltes. Consultable al Museu Mistral de Maillane.

Mercès a la correspondència conservada al Museu Frédéric Mistral de Maillane i a la que ens ha deixat consultar la família Blazy, podem afirmar que el contacte epistolar entre aquests dos literats s'estengué en el temps, ja que —a mesura que acabava les seves traduccions verdaguerianes— Blazy les trametia a Mistral.³⁶ L'intercanvi epistolar entre Blazy i Mistral s'inicia, pel que sabem fins ara, el 21 d'abril de 1906.

Missives de Blazy a Mistral:

En la primera carta³⁷ —document 270,1— Blazy oferí a Mistral les seves traduccions verdaguerianes. Segons el nord-català, alguns felibres les havien llegit i les consideraven exactes tot i que ell havia «pleuré devant mon impuissance à rendre toute la beauté, toute la suavité de l'original!». El segon document³⁸ —la carta 270,2— és una postal enviada a Mistral per Blazy i el doctor Roura Barrios —metge de Verdaguer, de qui parlarem més endavant— que, després d'una excursió als llacs de Noedes, escrigueren a Mistral per retre-li homenatge i perquè Blazy volia demanar-li un retrat signat.

En el tercer document³⁹ —la carta 270,3— Blazy agrai a Mistral l'enviament d'una carta sobre les seves traduccions de Verdaguer. Pel que explicava Blazy en la seva lletra, sembla que la crítica de les traduccions fou molt positiva. «Veuillez permettre à un jeune félibre catalan de vous remercier encore une fois pour la belle lettre que vous avez daigné lui envoyer au sujet de ses traductions verdaguériennes». A part, li explicà que participaria amb un dels seus treballs al Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana i li digué que si ell, Mistral, no hi assistia, li trametés unes paraules per tal que les pogués llegir en públic durant el congrés.

36. Tot i que les cartes ens diuen que Blazy li adjuntava les traduccions, després de consultar la biblioteca personal de Mistral a Maillane, no n'hem pogut trobar cap mena de rastre. Suposem que les traduccions es troben en el fons del Muséon Arlaten, a Arles, on, en principi, no es poden consultar.

37. Museu Mistral, Maillane. Carta número 270,1. Noedes, 21 d'abril de 1906.

38. Museu Mistral, Maillane. Carta número 270,2. Rià, 17 de juny de 1906 (?).

39. Museu Mistral, Maillane. Carta número 270,3. Noedes, 23 de setembre de 1906.

El document 270,4⁴⁰ és una postal impresa amb motiu del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana i enviada a Mistral. Al revers de la postal, signada per Blazy, Juli Delpont i Roura Barrios, hi ha una felicitació i una salutació dirigida a Mistral pel seu nomenament com a «president de honor d'aquest congrés».⁴¹ En el *Post Scriptum* explicaven que eren a «L'Ateneo Barceloní» mirant l'edició de luxe de *Mireio* de 1884.

En el document 270,5⁴² Blazy relatava al seu «Noble Maître» com discorregué el congrés. Li narrà que durant la seva intervenció el cità com «l'Homère de la Provence» i que això féu que els assistents aplaudissin amb efusivitat. A part d'això, li agraií la recomanació que Mistral féu de Blazy a Alcover. D'altra banda, hi ha una nova menció a Verdaguer: «Au Tibidabo nous avons élevé un monument á Mossen Cinto». Es tracta d'un dels actes lúdics del Congrés. A part, Blazy aprofità per a fer una nova petició a Mistral: li demanà una recomanació per presentar-la al secretari de l'Académie française, ja que hi volia enviar les seves traduccions de Verdaguer abans de la sessió de novembre d'aquell any.

Amb la penúltima carta de Blazy a Mistral conservada al Museu Mistral⁴³ —document 270,6— Blazy li trameté la seva traducció de *Canigó*. El nord-català en justificava la necessitat, ja que —tot i que es considerava com a versió canònica francesa la de Tolrà de Bordas— Blazy constatava que aquesta estava exhaurida i que per això calia retraduir *Canigó*. El traductor també li comunicà que volia continuar glorificant Verdaguer —cosa que es materialitzaria en la versió de *L'Atlantide*—. A part, mencionà la traducció catalana d'«Els liris grochs» —una part de les memòries de Mistral—, que descriurem més endavant. Finalment, Blazy també hi adjuntà una declaració d'intencions que podríem considerar el *leitmotiv* de

40. Museu Mistral, Maillane. Carta número 270,4. Mata-segells il·legible. La postal, en català, està datada el «14.X.06» i suposem que s'envià el mateix dia de la recepció dels congressistes a l'Ateneu Barcelonès.

41. El Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana.

42. Museu Mistral, Maillane. Carta número 270,5. Noedes, 21 d'octubre de 1906.

43. Museu Mistral, Maillane. Carta número 270,6. Ribesaltes, 27 d'octubre de 1908.

la seva tasca com a traductor, el ja esmentat «Mistral et Verdaguer: c'est ma grande occupation, c'est la vie de ma vie. Vive Dieu toujours et quand même!».

En el darrer dels documents —la carta 270,7—⁴⁴ Blazy demanà a Mistral que acceptés les seves versions verdaguerianes i que li enviés unes paraules com a presentació de les traduccions. El traductor constatava que, en el moment d'escriure la carta, Verdaguer encara era bastant desconegut a França.⁴⁵

Missives de Mistral a Blazy:

En la primera carta —del 22 d'abril de 1906 i que, probablement, és la resposta a la carta 270,1— Mistral confirmà a Blazy que havia llegit les seves versions d'*Idil·lis i cants místics*, *Al Cel* i *Flors de Maria* i que li havien agradat. Mistral creia que l'edició milloraria amb la versió catalana acarada i li recomanava que trametés les seves versions a Elisa Gay —que, segons el mallanenc, preparava una gran obra sobre Verdaguer— i a Benet Roura Barrios, un dels metges de Verdaguer.⁴⁶

La segona missiva de Mistral és una postal. La resposta —probablement a la carta 270,2, en la qual Blazy demanava un retrat a Mistral— es limita a unes línies a l'anvers. En occità, li escrigué «en souvenir de nostre Verdaguer». La postal —enviada des de «Maiano (Prouvènço), 19 de Jun (?). 1906»— té a l'anvers una foto de Mistral amb el seu gos.

Mistral trameté a Blazy —el 27 d'abril de 1910— una tercera resposta en la qual li confirmà la recepció de les seves traduccions. Mistral afirmà que Verdaguer no podria haver trobat millor intèrpret en francès que ell per traduir els cants èpics i místics de *L'At-*

44. Museu Mistral, Maillane. Carta número 270,7. Ribesaltes, 29 (?) d'abril de 1910.

45. Les traduccions de Blazy ja havien aparegut a *Science Catholique* i a la *Revue de Lille* i no tenim notícia de posteriors publicacions que puguin contenir les paraules de Mistral.

46. «Vous feriez bien, je crois, d'adresser vos traductions à Melle Élise Gay (Toulouse, 18, rue des Fleurs) qui prépare un grand travail sur l'auteur de l'Atlantide et du Canigou, et au Docteur Benet R. Barrios (Barcelone, Rambla de Catalunya, 40) qui fut le Médecin de Mossen Cinto.»

làntida, de *Canigó* i de les grans llegendes del catolicisme cerdà. Possiblement era la resposta al document 270,7.⁴⁷

B1) *Blazy i la traducció al català de Memòri e raconte*

El setembre de 1908 aparegué, al número 21 de la *Revue Catalane*, un fragment de la traducció de *Memòri e raconte*⁴⁸ de Mistral, obra de Blazy. Es tracta d'una breu versió al català rossellonès (p. 271-274) que porta per títol «Els lliris grochs» i és presentada com a «Tirat de les *Memories* de Mistral traduhides al catala per Mossen Blazy». Podem inferir —per mitjà de la correspondència del traductor amb Mistral— que Blazy en féu la traducció íntegra. Així i tot, es desconeix si s'arribà a publicar. De fet, l'única versió completa al català de les memòries mistralianes de la qual es té constància és la que Tomàs Garcés publicà a Barcino el 1926 sota el títol *Records d'infantesa*.⁴⁹ Sobre la traducció de Blazy, n'aparegué una ressenya al número 22 de la *Revue Catalane*. Al seu torn, *El Poble Català* reproduí la traducció a la seva «Plana literaria» el 21 de setembre de 1908, tot i no mencionar-ne l'origen. Amb tot, sí que n'esmentà l'autoria. Sembla que Blazy —segons es desprèn de la missiva tramesa a Mistral el 27 d'octubre de 1908— no tenia finançament per a publicar la traducció, a pesar del fet que a Catalunya la seva versió es considerava de bona qualitat.

C) *Joan Blazy i Benet R. Barrios, el vincle entre els traductors de Verdaguer*

Un altre dels personatges que formà part del cercle d'amistats de Blazy i que el posà en contacte amb els traductors txecs de Verdaguer, fou el doctor Benet Roura Barrios —un dels tres metges de Verdaguer a Vallvidrera, a la Vil·la Joana. Fou a través de la correspondència que Blazy envià a Mistral com vaig saber de l'amistat

47. Conservat al Museu Mistral de Maillane.

48. L'original en provençal, el publicà el 1906 la Librairie Plon. Vegeu: MISTRAL, F. *Memòri e raconte*. París: Librairie Plon, 1906. (Bibliothèque des Annales).

49. Per a més informació, consulteu el *Nou diccionari 62 de la literatura catalana*. Barcelona: Edicions 62, 2000.

que els unia. Roura Barrios (1865-1915) era metge de Verdaguer, però també n'era admirador. Com explica Carola Duran a «Un viatger empedreït: Benet Roura i Barrios»,⁵⁰ de jove ja tingué contacte amb els traductors de Verdaguer. El 1887, conegué a Madrid Eberhard Vogel, que traduí en prosa *L'Atlàntida* a l'alemany. L'estiu de 1901, conegué Albin Korösi i Clara Commer, traductors de Verdaguer a l'hongarès i a l'alemany, respectivament. Com expliquen Schejbal i Utrera en el seu article «Les traduccions del txec i eslovac d'obres literàries catalanes i viceversa»,⁵¹ s'interessà per Txèquia, on tenia amics com el doctor Karel Pawlik o el pare Bouška, un dels traductors de Verdaguer al txec.

Barrios coincidí el 1903 en un congrés de medicina legal amb Pawlik i Antonín Pikhart —jurista i traductor de literatura castellana—. Junts anaren a Barcelona i R. Barrios li ensenyà l'habitatge on havia mort Verdaguer. Des d'aquest moment, Pikhart s'interessà per la literatura catalana i començà a traduir textos catalans —entre els quals, alguns de Verdaguer i de Guimerà— al txec. Més endavant, Barrios visità Bouška a Txèquia, i a Praga fou acompanyat per Vrchlický, Bouška i Pikhart, traductors. Sembla, segons assevera Duran, que el 1903 Barrios també hauria contactat amb el suec Göran Björkman, que publicà en la seva llengua fragments de poesia catalana de diversos autors, entre els quals Verdaguer, i que, l'any següent, hauria conegut Mistral a la Festa Vierginenco.

Pel que fa a la relació entre el nostre traductor —Blazy— i el doctor Barrios, com ja hem mencionat suara, es féu patent a través de les missives que intercanviaren Blazy i Mistral. Existeix també material epistolar directe entre Blazy i Barrios i sembla que fou

50. DURAN, C. «Un viatger empedreït: Benet Roura i Barrios, ambaixador de la literatura catalana». *Estudis de llengua i literatura catalanes LII. Miscel·lània Joan Veny* 8. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2006, p. 31-68.

51. SCHEJBAL, J.; UTRERA, D. «Les traduccions en txec i eslovac d'obres literàries catalanes i viceversa». *Quaderns. Revista de traducció*, núm. 11 (2004), p. 45-57. També és d'interès: KOTLAN, S. «Literatura i filologia catalanes reflectides pel mirall deformant de les cartes de B. Roura Barrios enviades a Budapest (1903-1915)». A: Kálmán FALUBA i Ildikó SZIJJ (ed.). *Actes del Catorzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*. Vol. I. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2009.

Mistral qui els posà en contacte. En una de les respostes de Mistral a les missives de Blazy, el mallanenc li recomanà que fes arribar les seves traduccions a Roura Barrios i Elisa Gay. No sabem si el nostre traductor ja els coneixia, però Mistral li adjuntà les adreces per tal que s'hi posés en contacte. Es tracta d'una carta enviada des de Maillane el 22 d'abril de 1906.

En la correspondència amb Mistral, Barrios hi apareix bé com a emissor — amb Blazy o amb Blazy i Delpont —, bé referit. La postal del 17 de juny de 1906,⁵² que es troba entre la correspondència de Blazy a Mistral, també està signada per R. Barrios. Es torna a trobar una referència a Roura Barrios a la postdata d'una missiva enviada per Blazy a Mistral el 23 de setembre de 1906, dies abans del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana.⁵³

El tercer document on apareixen Blazy i Barrios és una postal en català que trameteren Blazy, R. Barrios i Delpont a Mistral durant el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana,⁵⁴ en concret des de l'Ateneu Barcelonès, el 14 d'octubre de 1906. En el document que Blazy envià a Mistral des de Noedes el 21 d'octubre de 1906,⁵⁵ s'explica com anà el congrés i li féu memòria de la salutació que ell i el doctor R. Barrios li enviaren des de l'Ateneu.

Si ens centrem en la correspondència entre Roura Barrios i Blazy, a la primera postal — de maig de 1906, escrita en francès i enviada a Noedes —, Barrios demanà al nord-català que enviés *Au Ciel* i *Idylles et Chants Mystiques* al pare Bouška. Li suplicà també que li digués si havia rebut el que li havia enviat i li parlà d'un text que estava esgotat, però que creia que li agradaria. Sembla inqüestionable que és a través de Barrios que Blazy entrà en contacte amb Bouška.⁵⁶ Recordem que Sigismund Bouška traduí al txec *Flors de Maria* i *Lo Somni de Sant Joan*. A l'anvers de la postal, enviada des

52. Vegeu la nota 38.

53. Vegeu la nota 39.

54. Vegeu la nota 40.

55. Vegeu la nota 42.

56. Entre els llibres que conserva Marie Jeanne Blazy hi ha un exemplar de la traducció txeca de *Flors de Maria* dedicat pel mateix traductor. Aquest el féu arribar a Blazy. VERDAGUER, J. *Kvety Mariiny* [*Flors de Maria*]. S. Bouška, trad. Prostejov: Nákladem Nového Zívota, 1906.

de Montserrat, hi ha un breu fragment de Verdaguer dedicat a la Mare de Déu de Montserrat i la inscripció «Recuerdo de la Peregrinación Jubilar / Abril de 1901».

També cal fer esment de la postal que Barrios trameté a Blazy el 27 de gener de 1907. Es tracta d'una salutació en la qual el metge explicà a Blazy que estava «salvat encara de les bombes de Barcelona». Suposem es referia als atemptats anarquistes que se succeïren a Barcelona entre 1904 i 1907. El segell està arrancat i el mata-segells —de Barcelona— és il·legible. Crida l'atenció que el destinatari sigui mossèn P. Blazy rector de Noedes i no mossèn J. Blazy. Mesos més tard, el 3 de març de 1907, Benet R. Barrios tornà a escriure a Noedes, en català, al nostre traductor. Li demanava si «va rebre lo St. François», ja que, en cas contrari, el reclamaria. Pel que fa a Verdaguer, li digué que *Flors de Maria* estava esgotat i que hi havia uns exemplars incomplets publicats a L'Avenç i «el seu llibreter de Perp^a els té». Li comentà que per tenir les *Flors de Maria* completes calia «gastar 10 pesetes y comprar el tomo de les obres de Verdaguer ont hi sont».

Contactes de Joan Baptista Blazy amb altres exponents de la Renaixença. Altres contactes de Joan Blazy. Correspondència i documents varis

A) Mossèn Esteve Caseponce

Mossèn Esteve Caseponce (Ceret, 1850-1932), eminent folklorista nord-català conegut pels seus *Contes Vallespirencs*, pel gran nombre d'escrits que escampà en revistes catalanes amb el pseudònim «Mir i Nontoquis» i per les seves versions de les *Faules* de Jean de La Fontaine,⁵⁷ fou una peça clau en la Renaixença nord-catalana i en la vida del nostre traductor. Blazy, just després de la seva ordenació el 24 de maig de 1902, fou vicari d'Arles de Tec, la parròquia d'on Caseponce era rector, tot i que només hi estigué prop d'un any. Segons sembla, Caseponce fou la baula que uní Alcover i Blazy.

57. Les versions de La Fontaine van servir com a bibliografia per al DCVB.

Caseponce apareix citat diverses vegades al *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana* i se'l relaciona amb Blazy. D'una banda, s'explica que Blazy era el vicari de Caseponce a Arles —BDLC XII, novembre-desembre de 1921, 150. N. 5—. Segons aquest passatge, fou Caseponce qui els posà en contacte i, fins i tot, recomanà el nostre traductor com a corresponsal per tal que Alcover pogués disposar d'una corresponsalia per a la Catalunya del Nord. D'altra banda, al *Bolletí* s'afirma que acudiren junts al Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana —BDLC III, octubre-novembre de 1906, 134. N. 7— amb d'altres intel·lectuals francesos: «el dia 13, Mn. Caseponce Rector d'Arle, Mn. Blazy Rector de Noedes (Conflent), En Pere Vidal y En Juli Delpont de Perpinyà, N'Amadeu Pagès, professor del Liceu de La Rochelle». En el mateix número BDLC III, 235. N. 7, es fa un *compte-rendu* de les notícies de *La Il·lustració Catalana* sobre el congrés, aparegudes els dies 14 i 21 d'octubre. Pel que sabem, el dia 21 hi aparegueren retrats d'alguns congressistes, entre els quals els d'Alcover, Costa i Llobera, Pere Vidal, mossèn Caseponce, Juli Delpont, Pompeu Fabra o mossèn Blazy.

B) Juli Delpont

Amb referència a la relació entre Juli Delpont i Blazy, només en tenim un testimoni documental —la postal que Blazy, Roura Barrios i Delpont enviaren a Mistral des de l'Ateneu Barcelonès durant el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana—. Tot i així, hi ha altres informacions que fan pressuposar que coincidiren en diverses ocasions. Es tracta d'una postal impresa amb motiu del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana (document 270,4). Com ja he explicat, al revers de la postal —del 14 d'octubre de 1906— hi ha una felicitació i una salutació dirigida a Mistral pel seu nomenament com a «president de honor d'aquest congres».⁵⁸

Així mateix, com ja s'ha explicat, en el *Bolletí* (BDLC III, octubre-novembre de 1906, 134. N. 7), sota el títol general «L'Obra del Congrés de la llengua catalana», s'informa de l'arribada dels con-

58. El Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana.

gressistes i es constata que Blazy i d'altres intel·lectuals francesos —entre els quals hi havia Delpont— arribaren junts.

C) *Altres contactes*

Entre la correspondència solta, proporcionada per la néta de Pierre Blazy, Marie Jeanne Blazy, hi ha una postal de mossèn Franz Joseph Buchegger enviada a Blazy des de Balgach (Suïssa) el 25 de juny de 1926. Buchegger li explicà que ja havia acabat la traducció de la seva obra pietosa sobre Bernadeta Soubirous.⁵⁹

Hi ha també dues cartes del Vaticà. La primera —de Benet XV— del 16 de desembre de 1920 i la segona —de Pius XI— del 4 de maig de 1922. En ambdues cartes s'expressa a Blazy la gratitud del Sant Pare per la «Garde Eucharistique», que havia establert feia poc a la seva parròquia. Les cartes van dirigides a «M. l'abbé JEAN BLAZY / Curé de N. D. de Corneilla de Conflent / Perpignan». Cal tenir present que aquest tipus de cartes vaticanes són convencionals i s'adreçaven a qualsevol qui hagués enviat alguna cosa a Roma o que fes alguna tasca pastoral fora del normal (la «Garde», per exemple).

Anys més tard, en una carta de 17 de febrer de 1933, el bisbe de Nimes comunicava a Blazy que no li atorgava la distinció de «chanoine honoraire» a la qual sembla que era candidat. Aquesta distinció anà a parar a un altre capellà per l'edat i per la trajectòria i s'ofereí la «Croix de Notre-Dame» a Blazy com a compensació. A part, s'ha localitzat l'esborrany de la carta en què Blazy responia a la comunicació del bisbe de Nimes, amb la qual no estava d'acord.

També cal esmentar tres postals que Blazy envià als seus pares mentre estava al front. Pel que sembla, el traductor fou mobilitzat als Vosges en un hospital militar. Les tres postals daten de 1917 i s'hi relata el periple de Blazy fins a arribar a la seva destinació.⁶⁰

59. Buchegger la girà a l'alemany el 1925 i es publicà l'any següent a Sarnen sota el títol de *Die selige Bernadette Soubirous*. El mata-segells és il·legible.

60. En la primera els escrigué des d'un prat, encara amb la incertesa de la destinació; en la segona explicà que era a set o vuit quilòmetres abans d'arribar al punt on establirien una mena d'ambulatori quirúrgic, i ja en la darrera els digué que «nous sommes encore en position d'attente, c'est-à-dire que nous

Igualment, hi ha dues postals enviades per J. Fag (?) — se'n desconeix la identitat — al nostre traductor. En la primera, del 24 de febrer de 1907, li comunicava que li trametia la «gran revista mensual “Empori” orgue de l'alta intel·lectualitat catalana». Segons sembla, a aquest autor se li havia encomanat la redacció d'una lletra per a un himne de la revista, que posteriorment es musicaria. Li donà les gràcies, a més, per una crítica que, segons ell, havia aparegut a la *Revue Catalane* i de la qual no tinc constància. Cal tenir en compte que *Empori* es publicà els anys 1907-1908 i que fou dirigida per Josep Carner. El mateix autor d'aquesta postal, n'escrigué una altra a finals de 1907 — el mata-segells era del 28 de desembre de 1907 — per desitjar-li un bon any i per demanar-li «els datos [...] que crech precisos a fi de cumplir acertadament ab vostres desitjos».

Producció literària

A més de l'àmplia tasca traductora, Blazy té una producció literària notable. La podríem dividir en literatura d'idees — que es materialitza en assajos de caire regionalista —, la producció biogràfica que, a la vegada, podríem dividir en articles curts — com els que dedica a Costa i Llobera i a Ramon Llull — i biografies extenses — com la de Bernadeta Soubirous, que es convertirà en la seva obra de capçalera —, i, finalment, els contes o faules que escampà per revistes rosselloneses.

Joan Baptista Blazy, biògraf

L'obra cabdal de Blazy és la biografia de Bernadeta Soubirous (*La bienheureuse Bernadette Soubirous*). Encara que a Espanya i a Catalunya Blazy sigui quasi un desconegut com a traductor, la seva obra pietosa no tardà gaire a travessar fronteres i a ser traduïda

n'avons pas encore de blesés ou de malades». Se sap que Blazy es trobava a Domremy (també figura al mata-segells de la darrera postal que he mencionat).

tant al català⁶¹ com al castellà.⁶² Cal tenir present, a més, que també ha estat traduïda a la majoria de llengües europees (alemany, anglès, català, eslovè, espanyol, italià, neerlandès i portuguès).⁶³

Al número de juny/juliol de 1925 de la *Revue historique et littéraire du Diocèse de Perpignan* (d'ara endavant, RHLDP), es publicà un fragment de *La bienheureuse Bernadette Soubirous par l'abbé J. Blazy*. L'extret —precedit d'una introducció de la redacció amb un breu comentari de monsenyor Patau, bisbe auxiliar de Carsalade du Pont: «De ce beau livre d'actualité qu'un excellent connaisseur, S. G. Mgr Patau, juge "tout à fait propre à plaire et à édifier", nous extrayons au hasard les lignes qui suivent; elles racontent la vie de Bernadette à Bartrès. / LA RÉDACTION.»—⁶⁴ relata la vida quotidiana de Bernadeta.

D'altres textos biogràfics que volia publicar —tot i que no sabem si ho aconseguí— foren —segons una targeta que envià a Alcover i que ja he citat (Fons Alcover-Moll-Villangómez, 47/389)— la biografia en francès de Ramon Llull i una «Vida de N. S. Jesucrist segons els quatre Evangelistes» escrita en «catalá rossellonés y de

61. *La Santa Bernadeta de Lourdes*; és una traducció de mossèn Josep Forn de la segona edició francesa. El volum, de 174 pàgines, el publicà Balmes a Barcelona el 1929.

62. Publicada el 1947 a Bilbao per Ediciones Paulinas amb el títol *Santa Bernardita: Abate Blazy*. És un exemplar de 1961 de 203 pàgines.

63. BLAZY, J. *Die selige Bernadette Soubirous*. Sarnen: Lourdespilger, 1926; BLAZY, J. *Blessed Bernadette Soubirous* (Mgr. Charles Payne, trad.). Londres: Burns, Oates & Co., 1926; BLAZY, J. *La Beata Bernadeta de Lourdes*. (Josep Forn, trad.). Barcelona: Foment de Pietat, 1929; BLAZY, J. *Zivljenje svete Bernardke* (Maria Perat, trad.). Gorica: Izd. Goriska Mohorjeva druba, 1959; BLAZY, J. *Santa Bernardita Soubirous*. (Federico Apalategui, trad.). Bilbao: Pía Sociedad de San Pablo, 1947; BLAZY, J. *La beata Bernardetta Soubirous* (U. Savoja, trad.). Alba: Pia Società San Paolo, 1930; BLAZY, J. *De Heilige Bernadette van Lourdes*. (Uit het Frans, trad.). 's-Hertogenbosch: Mosmans, 1934; BLAZY, J. *Santa Bernardette* (Dias Costa, trad.). Lisboa: Paulistas, 1958. Segons la fitxa de l'original francès a la Bibliothèque Nationale de France, *La bienheureuse Bernadette Soubirous* era obra de «l'Abbé J. Blazy, directeur général de la Garde eucharistique»; tot i això, quan es consulta el catàleg, en comptes de Joan Baptista Blazy, hi consta Jacques Blazy a l'autoria. Pel que fa a les dades de publicació, ens diu el següent: «Corneilla-de-Conflent: M. J. Blazy, [1925] Perpignan (1, rue des Trois-Rois): Impr. Barrière et Cie».

64. Veg. p. 90-93.

Conflent» per a la qual buscava algú que la hi publicqués i que citava en una carta que també trameté a Alcover (Fons Alcover-Moll-Villangómez 47/390). No hi ha cap mena de constància que aquests dos textos es publicuessin i, per tant, ignorem si se n'han conservat els originals. En aquest mateix context, cal situar articles biogràfics breus com els de Miquel Costa i Llobera i Ramon Llull. Al número de novembre de 1923 de la RHLDP,⁶⁵ trobem un obituari dedicat a Costa i Llobera.⁶⁶ Dins aquest text Blazy aprofità per a incloure la seva definició de la llengua catalana; dissertà sobre la condició de poeta i traductor de Costa i Llobera⁶⁷ i, fins i tot, el comparà amb Verdaguer que, segons Blazy, Costa i Llobera no havia superat. Al número de març-abril de 1927 de la RHLDP apareix una reproducció d'un capítol dedicat al «Sénéchal majorquain devenu pèlerin de pénitence» —Llull— que qualifiquen com a «nouvelle étude hagiologique de M. l'abbé Blazy» i del qual —segons s'explica en una nota prèvia— els lectors de la RHLDP ja havien pogut fullejar les primeres pàgines, fet del qual no tenim constància. El capítol que presenten com a extret es titula «Le Bienheureux Raymond Lulle. Docteur officiel de l'Immaculée». En aquest cas no se centra tant en l'obra com en el periple vital i religiós de Llull.

Joan Baptista Blazy, contista

On Blazy desenvolupà més la seva faceta de contista fou a la *Revue Catalane* —una publicació de la Société d'Études Catalanes que aparegué el 1907—. Segons la *Història de la premsa catalana*, era una «Revista mensual literària bilingüe, en la qual hi havia treballs

65. P. 161 a 167.

66. Costa i Llobera, igual que Blazy, havia participat al Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana de 1906. Per a un perfil més detallat de l'autor, consulteu «Costa i Llobera» [En línia]. A: *Lletra*. Barcelona: UOC. Disponible a: <http://www.uoc.es/lletra/noms/mcostaillobera/index.html> (diversos dies de consulta).

67. Suposem que es refereix a redactar i no a traduir. Blazy pressuposa que la llengua natural de creació de Costa i Llobera era el català i que, per tant, per escriure en castellà, primer ho pensava en català i posteriorment ho girava al castellà.

de filologia, història, folklore, etc. Dirigida per Joan Amade, hi col·laboraren en Josep S. Pons, E. Vergés de Ricaudy, Juli Delpont, Juli Cornovol (Lo Refilaire de Carença) [...]. Sortí, almenys, fins a l'octubre de 1921 [...].⁶⁸ La revista, de tirada curta, solia publicar-se quinzenalment. Podien col·laborar-hi els membres de la societat que presentaven les seves comunicacions davant un comitè de redacció que les avaluava.⁶⁹

És al número 21 (de 15 de setembre de 1908) quan trobem la primera aportació de Blazy. Es tracta d'una breu traducció al català rossellonès titulada «Els lliris grochs» que es presenta com a «Tirat de les *Memories* de Mistral traduhides al català per Mossen Blazy». Pel que fa a aquesta traducció, que cito aquí per donar una visió global de les aportacions de Blazy a *Revue Catalane*, cal remetre's a l'apartat dedicat a la relació entre Blazy i Mistral. Ultra això, trobem una ressenya sobre la traducció al número 22 de *Revue Catalane*, que també he citat suara.

Blazy figura al número 24, del 15 de desembre de 1908, a l'índex anual de la publicació. En aquesta ocasió, apareix com a «Blazy Pierre (abbé). — Els lliris grochs (traduit des *Mémoires* de Mistral), 271». En el número següent, el 25, del 15 de gener de 1909 (p. 3), Blazy apareix de nou a la «Liste des Membres de la Société au 31 Décembre 1908»; aquesta vegada com a «1906. Blazy Pierre (abbé), vicaire de Rivesaltes». Per contra, si ens fixem en les llistes entre 1909 i 1913, Blazy ja no hi apareix. No és fins l'1 de gener de 1914, a la pàgina 2 del número 85 de gener de 1914, que el retrobem: «1909. Blazy (mossen), vicaire à Rivesaltes». Al número 97, de gener de 1915, surt novament la «Liste des Membres de la Société au 1er Janvier 1915»; Blazy ja no hi consta. Posteriorment, ja no es publicaren llistes.

A la pàgina 456 del número 48 de la *Revue Catalane* de 15 de desembre de 1910, apareix publicada una petita dissertació sobre

68. Veg. la ressenya de TÀSIS, R.; TORRENT, J. *Història de la premsa catalana*. Barcelona: Bruguera, 1966.

69. Consulteu el primer número de la revista per obtenir-ne més informació. Aquest número conté diversos apartats que cal destacar: «Avertissement», «Compte rendu des séances», «Statuts», «Règlement» i «Liste générale des membres de la société».

un arbre maleït titulada «Malehit», amb la signatura J. B., atribuïble a Joan Blazy, tot i que no es pot confirmar.

Torno a tenir noves del traductor al número 73 de la *Revue Catalane*, a l'apartat «Petites Nouvelles» del 15 de gener de 1912 (sic)⁷⁰ (p. 14). S'hi reporta que Blazy fou premiat en un concurs literari de la Société Agricole, Scientifique et Littéraire des Pyrénées-Orientales (d'ara endavant, SASL). Hi obtingué una medalla de plata per un conte titulat «No hi ha mal que per bé no sigue». Després de la publicació de la notícia del premi literari, comencen a aparèixer publicats diversos contes del nostre autor-traductor. El primer, titulat «Les Bertranades d'en Jaumet» (núm. 87 de març de 1914, p. 75-81), és un conte curt a l'estil de les faules que versa sobre l'avarícia d'un dels personatges.

A l'apartat «Livres et Revues» del número 88, d'abril de 1914 (p. 128), hi ha una altra referència a Blazy com a col·laborador de l'obra del diccionari alcoverià:

Parmi les nombreux correspondants de l'oeuvre du dictionnaire catalan, nous relevons pour le Roussillon: Elna. D. Ramon de Lacvivier; — Illa de Tet. D. J. Bonafont, prev. — Perpinyà, D. Pere Vidal; D. Juli Delpont; — Rivesaltes. D. J. Blazy, prev.; — La Manera. D. Enric Granier-Mailly, prev.

Ja el juny de 1914 (núm. 90, p. 169-176) es publica un altre conte de Blazy. És una composició curta titulada «Un ou de renyines», també a l'estil de les faules. Parla d'una parella de pagesos avars que tracten malament un pobre per la seva condició i aquest, per fer-los pagar la humiliació, els dóna un ou de dos colors per tal que discuteixin.

Dos mesos després (núm. 92, p. 204-207), apareix una nova obra de Blazy. Es tracta del monòleg «La Cabra del Eloy», que va precedit d'una partitura amb el comentari: «Tornada popular de Catalunya». Parla d'una campana que no para de tocar i que fa que els habitants d'una vila es reuneixin a la plaça del poble pensant que hi ha algun problema. S'atribueix el rebombori a un tal Eloi — un campaner amb una cabra — que s'havia deixat l'animal estacat a la campa-

70. En realitat es tracta de gener de 1913.

na. La mateixa història la publicaria uns deu anys més tard l'*Almanach català-rossellonès de la Veu del Canigó*, sense la partitura, amb vacil·lacions ortogràfiques i amb l'autoria de G. Blazy.

De nou, al número 122 de *Revue Catalane* (15 de desembre de 1916, p. 211-212) hi ha dues poesies, «Los desitges de l'anima» i «Lo peto de l'anima», signades Jean B. i atribuïbles a Blazy, tot i que no es pot confirmar. A part, figura el nom del traductor de les poesies: «(Traducció d'En P. Francís.)»

Ja a l'abril de 1920, al núm. 162 (p. 88-92), trobem un conte anomenat «Les provatures d'en Xiquet». Al sumari s'especifica que és un conte i se n'atribueix l'autoria a les sigles J. B. Aquesta composició, dividida en dos números, comença al 162 i acaba al 164, el número de juny de 1920 (p. 144-146). Explica la història d'un rei amb dues filles que busca un hereu i que rebutja un candidat perquè és pobre.

Al número 166 (agost de 1920, p. 180) retrobem Blazy en l'article «La Maintenance du Roussillon» del canonge Bonafont, «Majoral du Félibrige». Es parla de la *maintenance* —una secció territorial dels felibres— que ha obtingut el Rosselló i dels actes del Consistori d'Alais, una reunió de felibres. En el palmarès dels Jocs Florals que celebren, es proclama entre els premiats «M. l'abbé Jean Blazy, curé de Cornella-du-Conflent», que obtingué «une médaille de bronze».

A part de la *Revue Catalane*, Blazy se serví d'altres publicacions per a difondre els seus contes. És el cas de l'*Almanach Català-Rossellonès de la Veu del Canigó*,⁷¹ on hi ha un altre article que em proporcionà la doctora Miquela Valls, tot i que no està datat amb precisió (p. 46-53). Es tracta d'un conte titulat «En Bernat y l'Eularia», que tracta sobre una parella molt pobra però poc treballadora que demanava ajuda als sants per viure sense fer res. Els sants acceptaren a condició que no en diguessin res, però un dia revelaren el secret i reberen un càstig.

En aquest punt cal esmentar dos contes de caràcter religiós que Blazy publicà a la RHLDP. Al núm. 5 de la RHLDP (4 de juny de 1921,

71. Si ens centrem en aquesta publicació, podem saber a través de la *Història de la premsa catalana* de Torrent i Tasis que l'almanac —d'unes 88 pàgines i dirigit per Horace Chauvet— es publicà a la Impremta Catalana de J. Comet a Perpinyà entre 1921 i 1923.

p. 80-82), apareix una història breu titulada «El Ciri pascual». Relata la mort d'una abella reina i la situació caòtica que es desencadenà en el rusc. Aprofita la història per a dir que cal participar en la Pasqua.

El següent conte de Blazy a la RHLDP apareix al número 12, de desembre de 1922. El títol és «La Perla més fina» i porta l'avantítol «Nadal catala». En aquestes pàgines resumeix el cens a Betlem, el rebuig que afronten sant Josep i la Verge quan busquen acolliment, l'anunci del naixement de Jesús als pastors i l'adoració dels pastors.

Com a informació de darrera hora podem explicar, gràcies a les afirmacions de la doctora M. Valls, que en diverses revistes apareixen contes de Blazy amb el pseudònim «L'Ermità de Calahons». És el cas del conte «En Bernat y l'Eularia», que surt publicat com a «El bastonet d'en Bernat» al núm. 75 de la *Revue Catalane* (p. 80-84) i que és reprès a l'*Almanach Català Rossellonès* de 1935 (p. 34-36) amb algun escurçament. Un altre exemple és el conte «No hi ha mal que per bé no vingui» que es publicà a *Revue Catalane* l'agost de 1913 (p. 242-252). Aquest pseudònim segurament es deu al fet que a Catllà de Conflent, poble natal de Blazy, hi ha l'ermita de Sant Jaume de Calahons.

Joan Baptista Blazy, assagista

Blazy —un dels principals assagistes a les acaballes de la Renaixença rossellonesa— és autor de l'article «Les Relles Catalanes». En aquest text el nord-català defensa la necessitat d'aferrar-se als orígens catalans i deixar de banda el centralisme francès que s'implantava cada vegada més en la societat rossellonesa. L'article aparegué a la *Semaine Religieuse* de l'1 d'octubre de 1919 (p. 590-592) a l'apartat «Variété» amb l'avantítol «Conte de Totssants». Blazy no s'amagava de la seva inclinació regionalista. Amb imatges al·legòriques, el nord-català volia recordar a les noves generacions les arrels i la necessitat de preservar la idiosincràsia i la llengua catalanes «Fins a la llengua expressiva y escayenta, fresca y saborosa, que s'havia tan estesa per totes les mars [...] a n'aqueixa generació's necessitava la posar de rebuig y la baratar ab la llengua francesa, que per tan guapa que sigués no era la que Deu havia imposada com misteriós lligam ab que havien de viure units la paraula y l'esperit català». És per això que creia que

les noves generacions s'havien de nodrir dels avantpassats per tenir els «cors enamorats per les glories y la tradició dels avis». L'article és un bon exemple del que podríem anomenar assaig polític i és una extensió del que Blazy ja plantejava en la seva comunicació al Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana.

El mateix article, amb petites variants, apareix a *Revista Catalana* (volum V, número 110 de 15 de gener), on s'indica que ha estat extret de l'*Almanach Català-Rossellonés de la Veu del Canigó* de l'any 1922 (p. 28-30). Ho trobem dins l'apartat «Dels llibres nous» (p. 42-44). Mentre que a *Semaine Religieuse* Blazy no escatima referències religioses, en el que es publicà a l'*Almanach Català-Rossellonés de la Veu del Canigó* de l'any 1922 i que es reproduïx a *Revista Catalana* aquestes referències desapareixen, i si no ho fan, no s'especifica que són passatges bíblics.

Segons François Foxonet —un estudiós dels eclesiàstics nord-catalans amb qui he contactat recentment i que m'ha facilitat informació nova—, quan es publicaren els *Contes Vallespirenchs* de Caseponce —el 1907— Blazy llançà un crit d'alarma catalanista al setmanari *La Croix des Pyrénées-Orientales*. Segons ell, calia acabar amb la inèrcia i el complex d'inferioritat i passar a l'acció per salvar la cultura catalana.

Igualment, Foxonet també afirma que, a partir de 1911, Blazy publicava setmanalment contes catalans a *La Croix des Pyrénées-Orientales* i que a la mateixa revista, a partir de 1912, hi publicà articles de contingut catalanista. En qualsevol cas, de moment, no he pogut accedir a aquesta revista i, en conseqüència, deixo aquesta investigació per a estadis posteriors. Finalment, Foxonet explica que el 1928 Blazy féu que els infants de Baixàs representessin la tragèdia *La casa payral*.

Conclusions

Després d'una extensa investigació, podem concloure que, en primer lloc, Blazy és un dels traductors de Verdaguer més desconeguts, per bé que dels més prolífics. Malgrat que ha restat en l'anonimat fins a aquest moment, mantingué amplis contactes amb altres traductors i difusors de Verdaguer: Bouška, Delpont o Mistral.

Amb aquesta recerca, hem pogut acabar de teixir una part prou important — que fins a aquest moment amb prou feines estava embastada — de la recepció de Jacint Verdaguer a França.

El cas de Blazy és simptomàtic de la Renaixença rossellonesa: un capellà lletraferit i catalanista/regionalista. Seria interessant de veure fins a quin punt l'ambient eclesiàstic del Rosselló potencià aquest tipus de capellà escriptor catalanista i veure quines relacions hi havia entre els capellans del seu temps. Després de tractar els aspectes biobibliogràfics de Blazy, encara queden altres línies de recerca obertes. D'una banda, resta fer un buidatge i una anàlisi de les prop de cinc mil fitxes de la calaixera del DCVB que Blazy envià a Alcover i que es pot consultar a l'Arxiu Alcover-Moll-Villangómez a Mallorca. D'altra banda, podríem prosseguir la investigació de les relacions de Blazy amb d'altres literats de l'època. És possible que es conservi més correspondència de Blazy a tots els països europeus on tenia contactes. Caldria investigar en arxius txecs i en arxius personals de personatges de l'època per augmentar el material epistolar que de ben segur ha de ser més extens.

Finalment, una altra de les noves vies de recerca que es pot derivar del present treball i que Pep Vila i Enric Prat plantegen a «Émile Leguiel, crític de Verdaguer»⁷² és «l'anàlisi comparada de les traduccions al francès, tant les publicades com les inèdites, fetes per Blazy, Delpont, Pepratx, Tolrà de Bordas, Vassal...»⁷³ a partir de criteris traductològics i lexicogràfics.

72. PRAT, E.; VILA, P. «Émile Leguiel, crític de Verdaguer (*L'Atlàntida* i *Canigó*)». *Anuari Verdaguer* 2002, p. 225-238.

73. Veg. *op. cit.*